

Beslutsunderlag R
Styrelsen 2019-06-18
Diarienummer 0078/18

Handläggare: Peter Berggren, bolagsansvarig
Telefon: 031-368 54 56
E-post: peter.berggren@gshab.goteborg.se

Åtterrapportering av uppdrag i handlingsplan 2018 från ägardialog med Business Region Göteborg AB avseende Makroekonomisk utveckling

Förslag till beslut

I styrelsen för Göteborgs Stadshus AB:

1. Business Region Göteborg AB:s rapport avseende makroekonomisk utveckling, som lämnas i enlighet med handlingsplan från ägardialog 2018, godkänns.

Sammanfattning

Ägardialogerna är det enskilt viktigaste instrumentet för aktiv ägarstyrning och utgör ett strategiskt forum för framtids- och utvecklingsfrågor i relationen mellan Stadshus och direktrapporterande dotterbolag. Dialogerna genomförs enligt en utarbetad metod och struktur med ett innehåll som anpassas till det specifika dotterbolagets utmaningar. Respektive ägardialog avslutas med en summering av vad som framkommit och sammanställning över de aktiviteter som behöver genomföras för att öka den affärsmässiga samhällsnyttan med ägandet. Resultatet av ägardialogen ställs samman i en handlingsplan som beskriver aktiviteter, ansvar och tidplan. Föreliggande ärende innehåller BRG åtterrapportering av uppdrag i 2018 års handlingsplan.

Som ett resultat av 2018 års ägardialog mellan Göteborgs Stadshus AB [nedan Stadshus] och Business Region Göteborg AB [nedan BRG] fick BRG i uppdrag att redogöra för den makroekonomiska utvecklingen, med primärt fokus kring inverkan på Göteborgsregionen.

Rapporten inleds med en genomgång av tillväxtläget globalt, i Sverige och regionalt. Därefter följer en analys om hur tidigare konjunkturedgångar har påverkat Göteborgsregionen. Med detta som utgångspunkt förs ett resonemang om vilka tänkbara effekter en konjunkturavmattning kan få för Göteborgsregionen.

Från rapporten belyses att Göteborgsregionen kommer från en period av stigande tillväxt. Ända sedan 2012 har företagen rapporterat om en stigande konjunktur och 2015 gick konjunkturen in i en fas som klassas som högkonjunktur.

Som en följd av detta har det, i regionen, skapats drygt 55 000 jobb de senaste fyra åren och även arbetslösheten har sjunkit.

Nu beskrivs dock att konjunkturen börjar mattas av. Huvudscenariot, som de flesta analytiker beskriver idag, handlar om en avmattning och inte en djupare lågkonjunktur.

Dock föreligger även ytterligare risker på nedåtsidan, primärt kopplat till möjliga handelskonflikter, samtidigt tyder mycket på att det låga ränteläget kommer bestå i närtid.

Fortfarande så överträffar de flesta storbolagens kvartalsrapporter förväntningarna, men samtidigt kommer signaler att efterfrågan från regionens viktigaste exportmarknader väntas minska något och flera företag har aviserat rationaliseringar.

I takt med att konjunkturen mattas av och det faktum att kapacitetsutnyttjandet på arbetsmarknaden redan är högt är det rimligt att arbetsmarknaden i Göteborgsregionen saktar in kommande år. För att arbetslösheten skall öka mer än marginellt bedöms dock att det behövs en kraftigare avmattning än den som ligger i förväntan just nu.

I underlaget beskrivs även tidigare låg- och högkonjunkturers påverkan på olika branscher inom Göteborgsregionen, och även den multiplikatoreffekt vissa branscher skapar ur ett sysselsättningsperspektiv – i Göteborgsregionen, den vidare regionen och nationellt.

I Göteborgsregionen pågår även ett antal viktiga strukturomvandlingar som bör bevakas noggrant:

- Detaljhandeln har vikande lönsamhet samtidigt som konkurrensen från e-handeln ökar kraftigt. En svagare krona minskar marginalen ytterligare för många handlare
- Fordonsindustrin står inför ett historiskt skifte mot elektrifiering, vilket kräver stora investeringar och omställning av kompetens

BRG har även vid tidigare tillfällen varnat för att bristen på mark, dock inte på kontorsmark, för näringslivet i Göteborgsregionen är stor - i synnerhet i Göteborg.

Det riskerar att leda till att Göteborgsregionen tappar framtida etableringar och/eller att företag lämnar regionen då de inte kan expandera sina verksamheter.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet bedöms inte få några ytterligare konsekvenser än de som är beskrivna i ärendet och i underlaget från BRG.

Barnperspektivet

Stadshuset har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Mångfaldsperspektivet

Stadshuset har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Jämställdhetsperspektivet

Stadshuset har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Miljöperspektivet

Stadshuset har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån detta perspektiv.

Omvärldsperspektivet

Att förstå sin omvärld, ur ett makroekonomiskt perspektiv, är väsentligt för att kunna fokusera på relevanta initiativ – ur ett nationellt, regionalt och lokalt perspektiv.

Rapporten belyser potentiella konsekvenser för Göteborgsområdet vid en konjunkturedgång, och visar några områden som är väsentliga att fortsätta ha under bevakning och analys.

Bilaga

1. Business Region Göteborg AB:s Återrapportering på Handlingsplan från 2018 års ägardialog med Göteborgs Stadshuset AB - gällande makroekonomisk utveckling

Bedömning av Stadshuset vd

Omvärldsbevakning är kontinuerligt viktigt för Göteborgs Stad och Stadshuset-koncernen. Stadshuset vd gör sammantaget bedömningen att rapporten utgör ett relevant underlag för Göteborgs Stads, Stadshuset och BRGs fortsatta arbete inom området samt uppfyller väl uppdraget i handlingsplanen.

Stefan Söderlund

Vd, Göteborgs Stadshuset AB

Utdrag ur protokoll
Styrelsemöte Business Region Göteborg
~~Måndagen den 24 april 2019~~

Rättelse:
Måndagen den 10 juni 2019 /jn

10 Beslut ägardialog Stadshus

- Utvecklingen inom Life Science
- Artificiell intelligens och Göteborg
- Makroekonomisk utveckling

Styrelsen beslutade att lämna ärendet vidare till Göteborgs Stadshus AB i enlighet med handlingsplan från ägardialogen. Beslutet justeras omedelbart.

Punkten justeras omedelbart

_____
Anders Sundberg, ordförande

_____
Angelika Anglward, justerare

2019-05-27

Till styrelsen i
Business Region Göteborg AB

Ärende: Återkoppling handlingsplan ägardialog Göteborgs Stadshus AB

BRG har i handlingsplanen från ägardialogen fått tre områden att ge återkoppling på. Ägardialog för emellan Göteborg Stadshus AB och Business Region Göteborg AB (BRG) 2018-10-29 med beslutad handlingsplan 2018-12-17. Handlingsplanen mottogs av BRG 2019-01-10 och BRGs styrelse beslutade 2019-02-11 om en förlängd svarstid till styrelsemötet i juni 2019.

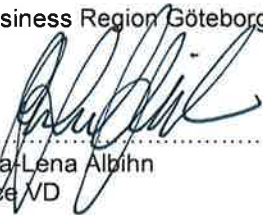
De tre frågeställningarna återrapporteras genom respektive bilaga.

1. **Utvecklingen inom life science (bilaga 1)**
"BRG får i uppdrag att beskriva utvecklingen inom life science-området – generell utveckling, beskriva större risker samt vilka nyckelaktiviteter som sker under de närmsta åren".
2. **Artificiell intelligens och Göteborg (bilaga 2)**
"BRG får i uppdrag att beskriva vilken potentiell roll Göteborgsregionen och Göteborgs Stad kan ta i denna utveckling, dels generellt och dels specifikt i det nya nationella AI-Centret på Lindholmen.
3. **Makroekonomisk utveckling (bilaga 3)**
"BRG får i uppdrag att återkomma med en uppdaterad makroekonomisk riskanalys, samt specifikt inom handelsutvecklingen".

Styrelsen föreslås besluta att:

1. Lämna ärendet vidare till Göteborgs Stadshus AB i enlighet med handlingsplan från ägardialogen. Beslutet justeras omgående.

Business Region Göteborg AB

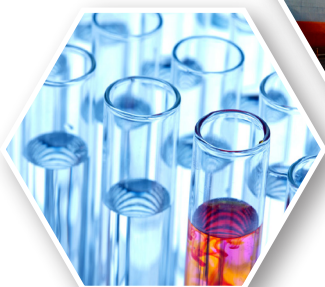

.....
Eva Lena Albin
Vice VD

Bilaga 1-3

Tillväxt i
Göteborgsregionen
2019
-nuläge och risker

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

Inledning

I samband med tidigare ägardialog med Stadshus AB fick BRG i uppdrag att återkomma med en uppdaterad makroekonomisk riskanalys.¹ Som ett svar på detta uppdrag har vi därför tagit fram denna rapport som ett diskussionsunderlag inför Stadshus styrelse den 17 juni. Rapporten inleds med en genomgång av tillväxtläget globalt, i Sverige och regionalt. Därefter följer en analys om hur tidigare konjunkturedgångar har påverkat Göteborgsregionen. Med detta som utgångspunkt för vi ett resonemang om vilka tänkbara effekter en konjunkturavmattning kan få för Göteborgsregionen. Observera att uppdraget handlar om risker kopplat till makroekonomin.

Sammanfattning

Göteborgsregionen kommer från en relativt lång period av stigande tillväxt. Ända sedan 2012 har företagen rapporterat om en stigande konjunktur och 2015 gick konjunkturen in i en fas som klassas som högkonjunktur. Som en följd av den starka utvecklingen har det skapats drygt 55 000 jobb de senaste fyra åren samtidigt som arbetslösheten har sjunkit. Sedan tre år tillbaka är den till och med lägre än i Stockholmsregionen, vilket måste anses unikt. Med detta sagt så ser vi nu att konjunkturen har mattats av. Huvudscenariot som de flesta analytiker beskriver idag handlar om en avmattning från relativt höga nivåer, inte en djupare lågkonjunktur. Dock föreligger risker på nedåtsidan om till exempel handelskonflikten mellan USA och Kina trappas upp. För svensk del väntas BNP-tillväxten bli 1,4 procent 2019, vilket är klart under trend. Samtidigt tyder mycket på att det historiskt låga ränteläget kommer bestå i närtid. Tänkbara konsekvenser för Göteborgsregionen:

Näringslivet – efter flera år med växande efterfrågan och högt kapacitetsutnyttjande kommer nu blandade signaler. Efterfrågan från regionens viktigaste exportmarknader väntas minska något och flera företag har aviserat rationaliseringar. Samtidigt som Barometerindikatorn för Sverige sjönk i maj, så överträffade de flesta storbolagens kvartalsrapporter förväntningarna. Störst nedåtrisk ser vi här hos exportindustrin.

Arbetsmarknaden – i takt med att konjunkturen mattas av och det faktum att kapacitetsutnyttjandet på arbetsmarknaden redan är högt är det rimligt att arbetsmarknaden i Göteborgsregionen saktar in kommande år. För att arbetslösheten skall öka mer än marginellt bedömer vi dock att det behövs en kraftigare avmattning än den som ligger i förväntan just nu.

Hushållen och bostadsmarknaden – ränteläget och hushållens goda ekonomi bidrar till att bostadspriserna har hållits ganska stabila hittills. För att priserna skall vända kraftigare nedåt krävs sannolikt att en rejäl sättning slår ut på arbetsmarknaden först. Nyproduktionen har det däremot svårare. Statistik över byggande visar att nivån ligger kvar på en ungefär oförändrad nivå första kvartalet 2019 medan det minskade fjärde kvartalet 2018, visserligen från höga nivåer. Samtidigt uppger flera lokala aktörer att försäljningen går trögt, vilket gjort att vissa projekt saktas ner.

Övriga risker – oaktat konjunkturläget så vill vi även peka på några för Göteborgsregionen viktiga pågående strukturomvandlingar. Vart dessa tar vägen är svårt att säga, men de bör bevakas noggrant:

- Detaljhandeln har vikande lönsamhet samtidigt som konkurrensen från e-handeln ökar kraftigt. En svagare krona minskar marginalen ytterligare för många handlare.
- Fordonsindustrin står inför ett historiskt skifte mot elektrifiering, vilket kräver stora investeringar och omställning av kompetens.

BRG har tidigare vid flertalet tillfällen varnat för att bristen på mark för näringslivet i Göteborgsregionen är stor (dock inte på kontorsmark) och i synnerhet i Göteborg. Det riskerar att leda till att vi tappar framtida etableringar och/eller att företag lämnar regionen då de inte kan expandera sina verksamheter.

Göteborg, maj 2019

Peter Warda
Analytiker
Business Region Göteborg

Henrik Einarsson
Etableringschef
Business Region Göteborg

¹ Efter samtal med Stadshus AB har vi främst fokuserat på makroekonomin och tar endast kortfattat upp förändringarna inom detaljhandeln.

INNEHÅLL

1 LÄGET I OMVÄRLDEN	3
1.1 LÄGET PÅ VIKTIGA MARKNADER	3
1.2 LÄGET I LANDET.....	4
2 LÄGET I GÖTEBORGSREGIONEN	5
2.1 ARBETSMARKNADEN	7
2.2 KONTORS- OCH BOSTADSMARKNADEN	8
3 OMVÄRLDENS PÅVERKAN.....	10
4 ANALYS AV TIDIGARE KONJUNKTURER	11
4.1 ANALYS AV TIDIGARE LÅGKONJUNKTURER.....	11
4.2 ANALYS AV TIDIGARE HÖGKONJUNKTURER.....	13
4.3 TÄNKBARA EFFEKTER AV EN AVMATTNING 2019	14
5 MULTIPLIKATORANALYS	15
6 RISKER KOPPLAT TILL STRUKTUROMVANDLING	17
BILAGA	18

TABELLER OCH FIGURER

TABELL 1 BNP-TILLVÄXT PÅ VIKTIGA MARKNADER, VIKTAT BASERAT PÅ LANDETS ANDEL AV GÖTEBORGSREGIONENS EXPORT	3
TABELL 2 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB OCH SVERIGES BNP-TILLVÄXT 1989-1993.....	11
TABELL 3 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2000-2003.....	12
TABELL 4 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2007-2012.....	12
TABELL 5 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2004-2007.....	13
TABELL 6 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2014-2018.....	14
TABELL 7 JOBBTILLVÄXT OCH FÖRÄNDRING I ARBETSLÖSHET I GÖTEBORGSREGIONEN SEDAN 2000.....	14
TABELL 8 MULTIPLIKATORER FÖR GÖTEBORGSREGIONENS 10 STÖRSTA SEKTORER EFTER SYSSELSATT DAGBEFOLKNING, 2017	15
TABELL 9 YTTRELLIGARE SYSSELSATTA SOM BERÖRS I DEN EGNA SEKTORN SAMT I ANDRA SEKTORER NÄR SEKTORN VÄXER (+) ELLER KRYMPER (-) MED 100 SYSSELSATTA	16
TABELL B1 SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR I GÖTEBORGSREGIONEN, PER BRANSCH, 2008-2017	18
TABELL B2 FÖRÄNDRING I SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR I GÖTEBORGSREGIONEN, PER BRANSCH.....	19
TABELL B3 DIREKT OCH INDIREKT FÖRÄNDRING I GÖTEBORGSREGIONENS 15 STÖRSTA BRANSCHER INOM DEN PRIVATA SEKTORN, 2008-2009.....	20
<hr/>	
FIGUR 1 DE SENASTE BNP-PROGNOSENA FÖR SVERIGES EKONOMI I KONJUNKTURINSTITUTETS SAMMANSTÄLLNING FRÅN MAJ 2019	4
FIGUR 2 KONJUNKTURINDEX FÖR GÖTEBORGSREGIONEN	5
FIGUR 3 KONJUNKTURINDEX PER BRANSCH I GÖTEBORGSREGIONEN	6
FIGUR 4 SYSSELSÄTTNINGSIKATOR – FÖRÄNDRING I ANTAL SYSSELSATTA PÅ ÅRSBASIS (I PROCENT).....	7
FIGUR 5 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPOLITISKA PROGRAM - PROCENT AV ARBETSKRAFTEN 16-64 ÅR.....	8
FIGUR 6 PRISUTVECKLING PÅ BOSTADSRÄTTER OCH VILLOR, APRIL JÄMFÖRT 1, 3, 6 OCH 12 MÅNADER BAKÅT I TIDEN.....	9
FIGUR 7 RÅKNEEXEMPEL PÅ FÖRÄNDRING I GÖTEBORGSREGIONENS ESTIMERADE SKATT (I MDKR) FRÅN TOTAL LÖNESUMMA OCH FÖRETAGENS LÖNESUMMA, 1994-2018.....	10

1 LÄGET I OMVÄRLDEN

1.1 LÄGET PÅ VIKTIGA MARKNADER

Brexit kommer allt närmare och det brittiska parlamentet har nu röstat för att Brexit senareläggs. Fortsatt stor osäkerhet råder då samtliga 27 EU-länder har nu gett sitt godkännande till att Brexit senareläggs till oktober 2019. Den segdragna Brexit-processen innebär därmed att osäkerheten finns kvar. Mest fokus har just legat på Storbritanniens skilsmässa med EU, vilket gjort att nya handelsavtal som EU tecknat den senaste tiden hamnat något i skymundan, bland annat mellan EU och Japan. Flera handelsavtal för EU börjar närma sig en slutfas, däribland med Singapore, Mexiko, MERCOSUR, Australien, Nya Zeeland och Vietnam. Dessa nya avtal kan ses som ett ljus i rådande mörker. Även EUs samtal med USA om att sänka eller helt slopa tullar på en mängd handelsvaror fortlöper och utvecklingen här ser någorlunda god ut för stunden.

Många prognosinstitut spår dock att vi kommer se en mild dämpning i EMU-området och även i USA och Kina under 2019 och 2020. Våra beräkningar visar att BNP-tillväxten på regionens viktigaste exportmarknader kan sjunka med 0,2%-enheter under 2019. På den positiva sidan spås dock den ekonomiska tillväxten tillta under 2019 för två av våra viktigaste exportmarknader, nämligen Norge och Danmark.

TABELL 1 BNP-TILLVÄXT PÅ VIKTIGA MARKNADER, VIKTAT BASERAT PÅ LANDETS ANDEL AV GÖTEBORGSREGIONENS EXPORT

Land	Exportandel	BNP-tillväxt aktuell 2018	Viktat 2018	BNP-tillväxt prognos 2019	Viktat 2019
Belgien	12,5 %	1,5 %	0,2 %	1,5 %	0,2 %
USA	12,0 %	2,9 %	0,3 %	2,4 %	0,3 %
Norge	10,0 %	2,4 %	0,2 %	2,5 %	0,3 %
Tyskland	8,0 %	1,5 %	0,1 %	1,2 %	0,1 %
Kina	7,0 %	6,6 %	0,5 %	6,1 %	0,4 %
Danmark	7,0 %	1,0 %	0,1 %	2,0 %	0,1 %
Finland	5,5 %	2,4 %	0,1 %	1,9 %	0,1 %
Storbritannien	5,4 %	1,4 %	0,1 %	1,4 %	0,1 %
Nederländerna	4,0 %	2,8 %	0,1 %	2,6 %	0,1 %
Frankrike	3,7 %	1,5 %	0,1 %	1,2 %	0,0 %
Exportviktat	75 %		1,8 %		1,6 %

Källa: IMF och SCB, bearbetat av BRG

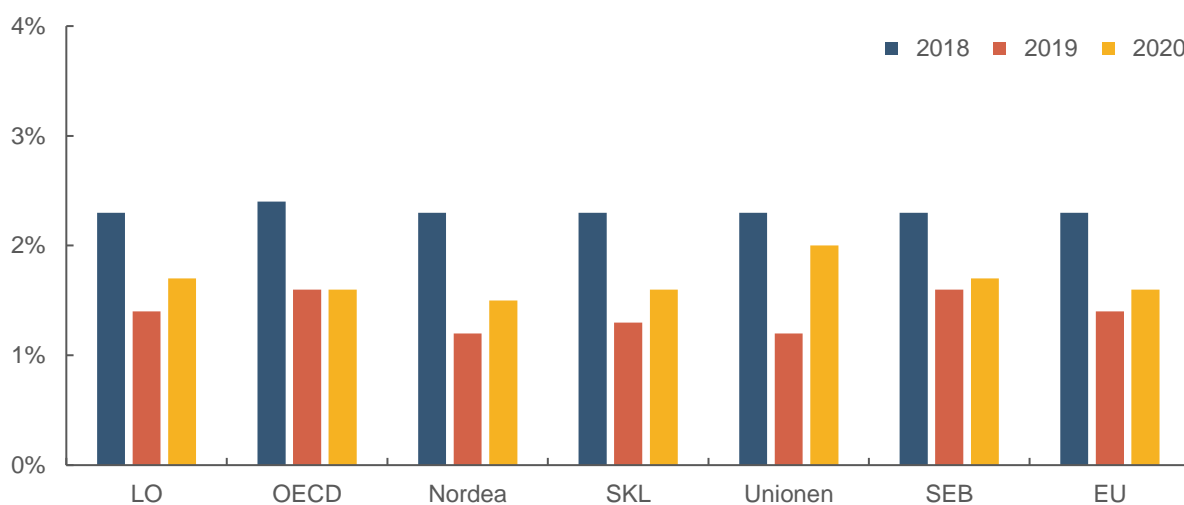
Ett orosmoln som på senare tid fått mer fart under vingarna är den sköra handelsrelationen mellan USA och Kina. I början av maj 2019 gjorde president Trump ett uttalande om att ytterligare höja tullarna till 25 procent på nära hälften av de kinesiska importvarorna till ett värde av 250 miljarder dollar av totalt 540 miljarder dollar. Tullarna har slagit hårt på den kinesiska exporten till USA. Kinas exportsiffror till USA var närmare 13 miljarder dollar mindre i februari 2019 jämfört med samma period 2018. Kinas svar på president Trumps tullar mot Kina kom i mitten av maj, att drygt 90 procent av USA totala exportvärde till Kina beskattas motsvarande 110 miljarder dollar av totalt 120 miljarder dollar. Många prognosinstitut spår att handelskonflikten mellan USA och Kina kommer drabba båda ländernas BNP och i USAs fall uppskattas landets BNP slå av på takten fram till 2020 och cirka 200 000 jobb kan komma att påverkas av landets inbromsning. Även Kinas tillväxttakt spås sakta ner. När tillväxten i två av världens största ekonomier saktar ner förväntas också världshandeln påverkas i samma bana. Utöver den pågående handelskonflikten mellan USA och Kina, så ligger även Trumps uttalande om att införa tullar på amerikansk bilimport som ett orosmoln mot flertalet länder vars bilindustri har USA som en viktig marknad. Enligt en rapport från World Trade Institute i Bern så kan mellan 3 500-4 000 jobb i Sverige försvinna om biltullar införs av USA. Närmare hälften av jobben inom den svenska bilindustrin finns koncentrerade i Göteborgsregionen med omnejd.

1.2 LÄGET I LANDET

Om vi istället vänder blickarna mot den svenska ekonomin så ser vi att landets tillväxt under 2018 varit genomsnittlig. I Konjunkturinstitutets sammanställning av de senaste BNP-prognoserna för Sverige låg tillväxten i snitt på 2,3 procent under 2018. Dock är alla sju prognosmakare ense om att Sveriges BNP-tillväxt under 2019 kommer tappa rejält med fart. Snittet för 2019 års BNP-prognoser för Sverige visar på att tillväxten spås öka med 1,4 procent, vilket är nära en procentenhet under 2018 års tillväxttakt. Framåt 2020 förväntas läget att bättras något, men kommer fortfarande ha en bra bit kvar till de nivåer som Sveriges ekonomi haft under 2017 och 2018.

Förväntningarna om en inbromsande svensk ekonomi bekräftas även i Barometerindikatorn som föll till ett normalstarkt läge i maj 2019. Nedgången förklaras i stora drag av ett svagare läge inom tillverkningsindustrin samt att hushållen har en mer dämpad inställning till den egna ekonomin.

FIGUR 1 DE SENASTE BNP-PROGNOSENA FÖR SVERIGES EKONOMI I KONJUNKTURINSTITUTETS SAMMANSTÄLLNING FRÅN MAJ 2019

Källa: Konjunkturinstitutet

Hur den svenska styrräntan utvecklas framöver kan ha en stor påverkan på hushållens köpkraft. En höjning av styrräntan innebär att hushållens konsumtion tummas på, vilket sätter avtryck på framtida försäljning av fastigheter och bostäder, detalj- och sällanköpshandel, men även på besöksnäringen i och med att köputrymmet för upplevelser och restaurangmat kan bli mindre. Även framtida byggnation påverkas. Kostnaden för den räntepolitik Sverige fört sedan 2009 är att man inte längre kan spela ut monetär politik om krisen väl är framme. En ytterligare kostnad är den svenska kronans svaga status in på 2019. Exportintensiva företag med lite insatsimport gynnas av kronans låga värdering, medan insatsunga företag försvagas rejält. Även svenska turister får mindre valuta för pengarna.

Sveriges personbilsexport fortsätter växa starkt. Den svenska exporten av personbilar ökade med hela 29 procent realt för helåret 2018 jämfört med 2017 (en real ökning på cirka 23 mdkr). Utvecklingen på viktiga marknader för regionen under fjärde kvartalet 2018 visar att personbilsexporten till Kina ökade starkt (122 procent realt, vilket i realt motsvarar cirka 2 mdkr). Även personbilsexporten till Tyskland, Finland och Norge ökade kraftigt under fjärde kvartalet och jämfört med samma period året innan. Personbilsexporten till USA minskade dock med cirka 2 miljarder kronor realt. För helåret 2018 jämfört med 2017 har bilexporten till USA minskat med 30 procent realt (cirka 5 mdkr). Å andra sidan har bilexporten till Kina ökat med cirka 70 procent realt mellan 2017 och 2018 (cirka 4,2 mdkr).

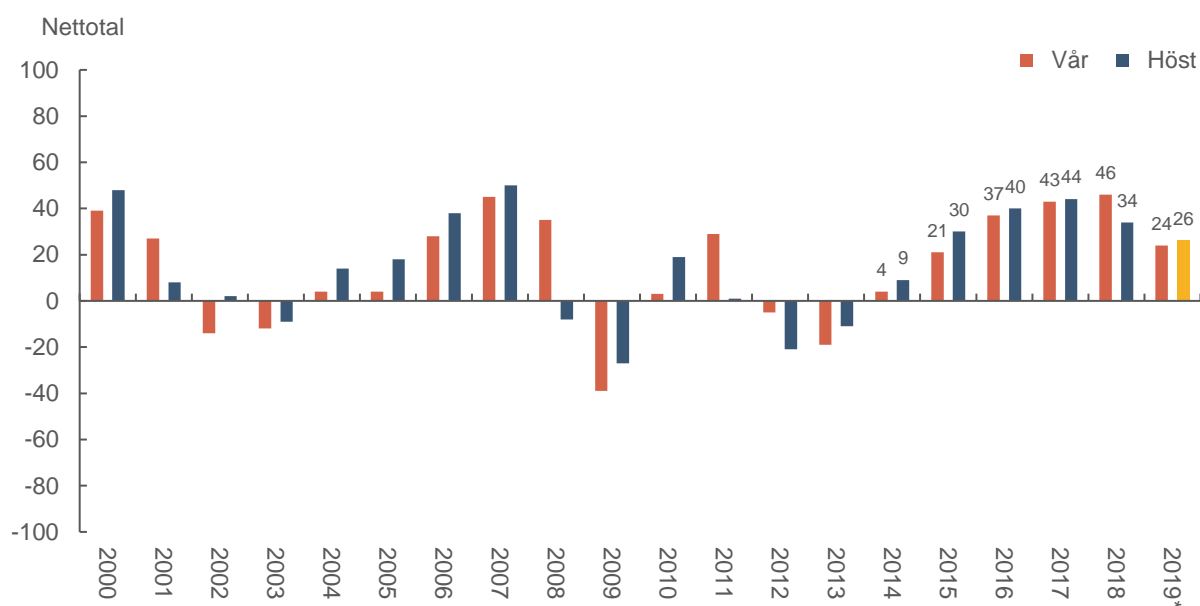
Sett till kapacitetsutnyttjandet i nuläget framstår Sveriges branscher vara nära sin fulla kapacitet och genomsnittet för helåret 2018 stannade vid hela 87 procent. Om vi enbart tittar på motorfordonsindustrin är utnyttjandet ännu närmare sin fulla kapacitet då industrin i snitt låg på 94 procent under 2018. Rikets näringsliv har därmed ett litet utrymme för att växla upp ytterligare för fortsatt expansion, framförallt den svenska motorfordonsindustrin. Här krävs stora industriinvesteringar från företagen för ytterligare expansion och för att kunna mäta fler marknader.

2 LÄGET I GÖTEBORGSREGIONEN

Avmattningen fortsätter

Förra hösten gick näringslivet i Göteborgsregionen in i en period av avmattning. I Västra Götalandsregionens och SCBs konjunkturmätning för våren 2019 framgår det att avmattningen fortsätter och läget numera visar på att konjunkturen i regionen ligger på den lägre intervallenheten för lägesindikatorn starkare än normalt. Konjunkturindex för våren 2019 stannade på 24 för Göteborgsregionen. Resultatet är en bra bit ifrån förväntningarna från förra hösten (då vårprognosen uppgick till 40) och innebär en minskning med hela 10 enheter. Undersökningen visar att företagen är mer försiktiga i sina förväntningar om hösten 2019, då läget endast förväntas förbättras marginellt.

FIGUR 2 KONJUNKTURINDEX FÖR GÖTEBORGSREGIONEN

Källa: Västra Götalandsregionen och SCB

* Gul stapel visar prognos för hösten 2019.

Not: Intervallet -100 till -40 innebär rådande lågkonjunktur, -39 till -16 visar en svagare konjunktur än normalt, -15 till 15 indikerar på ett läge med normalkonjunktur, 16 till 39 på en starkare konjunktur än normalt, medan intervallet 40 till 100 innebär att det råder högkonjunktur.

Byggindustrin mer eftertänksam

Sedan mätningen för hösten 2018 dämpas läget i nästintill alla branscher. Endast livsmedelsindustrin och sällanköpshandeln förbättrar sitt konjunkturläge, dock endast marginellt. Bäst konjunktur upplever företagen inom fordonsindustrin med ett konjunkturindex på 48, vilket fortfarande innebär att branschen upplever högkonjunktur. Även IT-tjänster, som dock bromsar rejält jämfört med i höstas, uppger att läget fortfarande är högkonjunktur. Den största konjunkturförsämringen jämfört med mätningen i höstas stod byggindustrin och maskinindustrin för. Byggindustrin har sedan hösten 2015 varit inne i en högkonjunktur och för första gången på länge uppger branschen att läget numera är starkt, men inte högkonjunktur.

Sett till industribranscherna så är det maskinindustrin som faller mest tillbaka och endast livsmedelsindustrin upplever ett något starkare läge jämfört med i höstas. En försvagning av både inhemsk och global efterfrågan tros ligga bakom dämpningen i Göteborgsregionens industri. Inom fordonsindustrin uppger bland annat 3 av 5 företag att den globala efterfrågan har minskat. Även den inhemska efterfrågan har minskat, dock från mycket höga nivåer, vilket gör att den inhemska orderstocken inom fordonsindustrin ändå anses vara god för stunden.

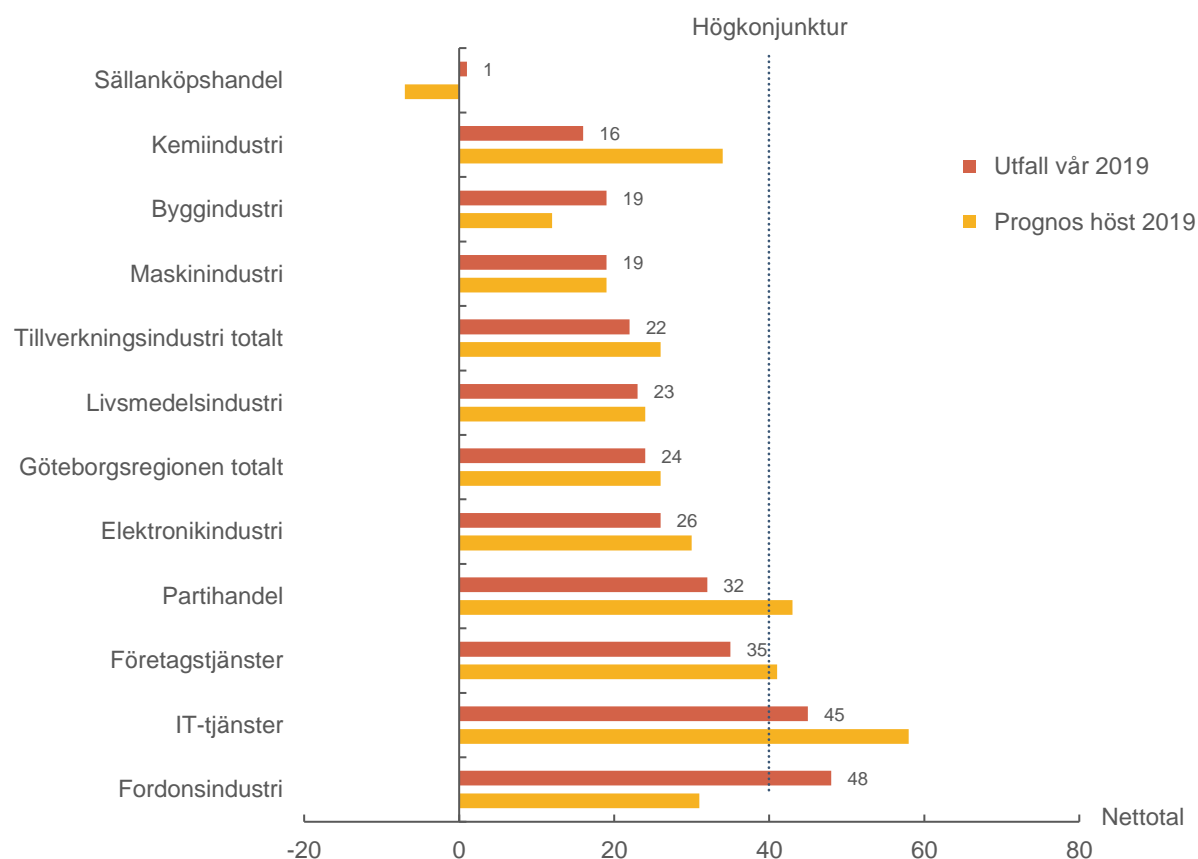
Byggindustrin är just nu inne i en fas av mer eftertänksamhet, framförallt när det gäller bostadsbyggande. Trots detta ökar byggandet något under våren, men samtidigt upplevs de antagna anbuden ha minskat något. När det gäller arbetskraftskompetens uppger en större andel av byggföretagen att det råder brist, vilket också ses som ett fortsatt expansionshinder för byggindustrin.

IT-företagen upplever att läget försämrats sedan i höstas. Detta till trots så rapporterar IT-företagen ändå om ökad omsättning, men till en allt långsammare tillväxttakt jämfört med i höstas. För hälften av IT-företagen har sysselsättningen ökat under våren och 6 av 10 IT-företag uppger att de har planer på att nyanställa framåt hösten. Likt byggindustrin uppger även IT-tjänster att det är svårt att hitta arbetskraftskompetens, vilket hämmar branschens möjligheter till fortsatt expansion.

För partihandeln har höstens högtryck dämpats, men läget är fortsatt starkt för handlarna inom branschen. Försäljningsvolymerna ökar både nationellt och globalt, men till en allt måttligare ökningstakt. Även om sysselsättningen inom partihandeln uppges ha ökat kraftigt den senaste perioden anser ändå 7 av 10 partihandlarna att lönsamheten fortfarande är normal eller god.

I höstprognosen för 2019 tror företagen inom kemiindustri, IT-tjänster och partihandel att läget stärks ytterligare. Å andra sidan tror fordonsindustrin, byggindustrin och sällanköpshandeln att läget försämras.

FIGUR 3 KONJUNKTURINDEX PER BRANSCH I GÖTEBORGSREGIONEN

Källa: Västra Götalandsregionen och SCB

Not: Intervallet -100 till -40 innebär rådande lågkonjunktur, -39 till -16 visar en svagare konjunktur än normalt, -15 till 15 indikerar på ett läge med normalkonjunktur, 16 till 39 på en starkare konjunktur än normalt, medan intervallet 40 till 100 innebär att det råder högkonjunktur.

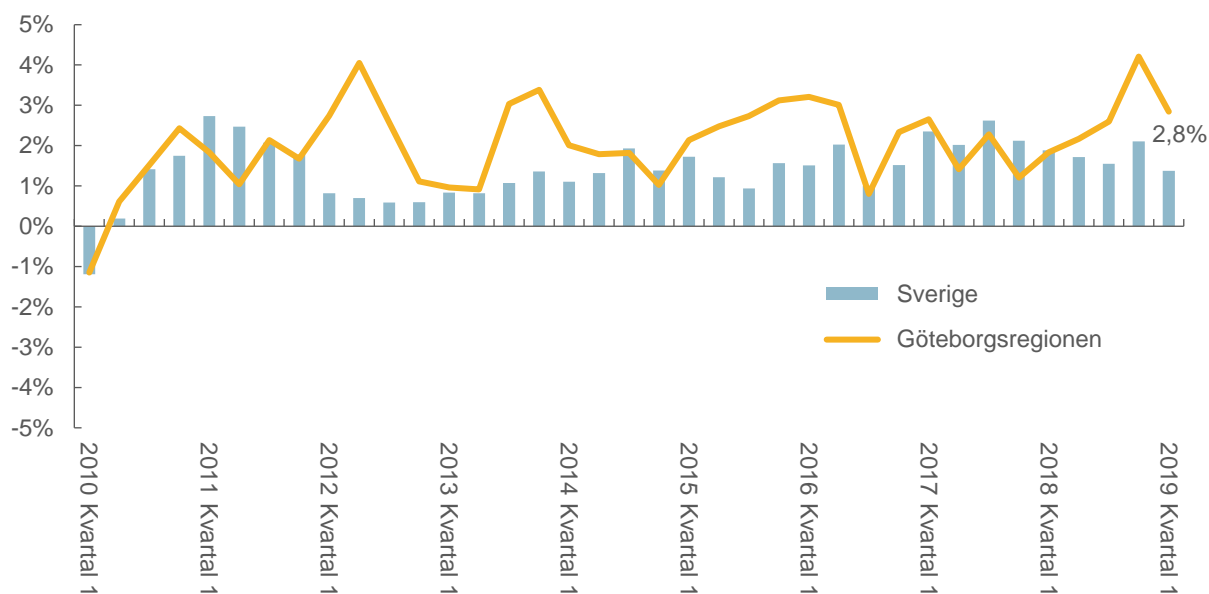
2.1 ARBETSMARKNADEN

Sysselsättningen

Den hårt arbetande arbetsmarknaden i Göteborgsregionen fortsätter producera stark jobbtillväxt och är nu inne i en period med 36 kvartal i rad med jobbtillväxt. Under det första kvartalet 2019 var sysselsättningsstillväxten i Göteborgsregionen 2,8 procent på årsbasis. Omkring 547 000 personer var sysselsatta, vilket kan jämföras med 532 000 personer samma period året innan. Ökningen i Göteborgsregionen var klart starkare än ökningen i motsvarande indikator för Sverige i stort (1,4%). Jobbtillväxten i Stockholmsregionen landade likt Göteborgsregionen också på 2,8 procent, medan Malmöregionen noterade en jobbtillväxt på 0,8 procent.

Även om konjunkturläget dämpats i näringslivet ser vi ingen tendens till att näringslivet dragit ner på takten. Jobbtillväxten är fortsatt stark och en hel del jobb skapats den senaste perioden. Framförallt ser vi att jobben skapas inom kunskapsintensiva företagstjänster, men också inom byggindustri, fordonsindustri, transport och partihandel.

FIGUR 4 SYSSELSÄTTNINGSIKATOR – FÖRÄNDRING I ANTAL SYSSELSATTA PÅ ÅRSBASIS (I PROCENT)

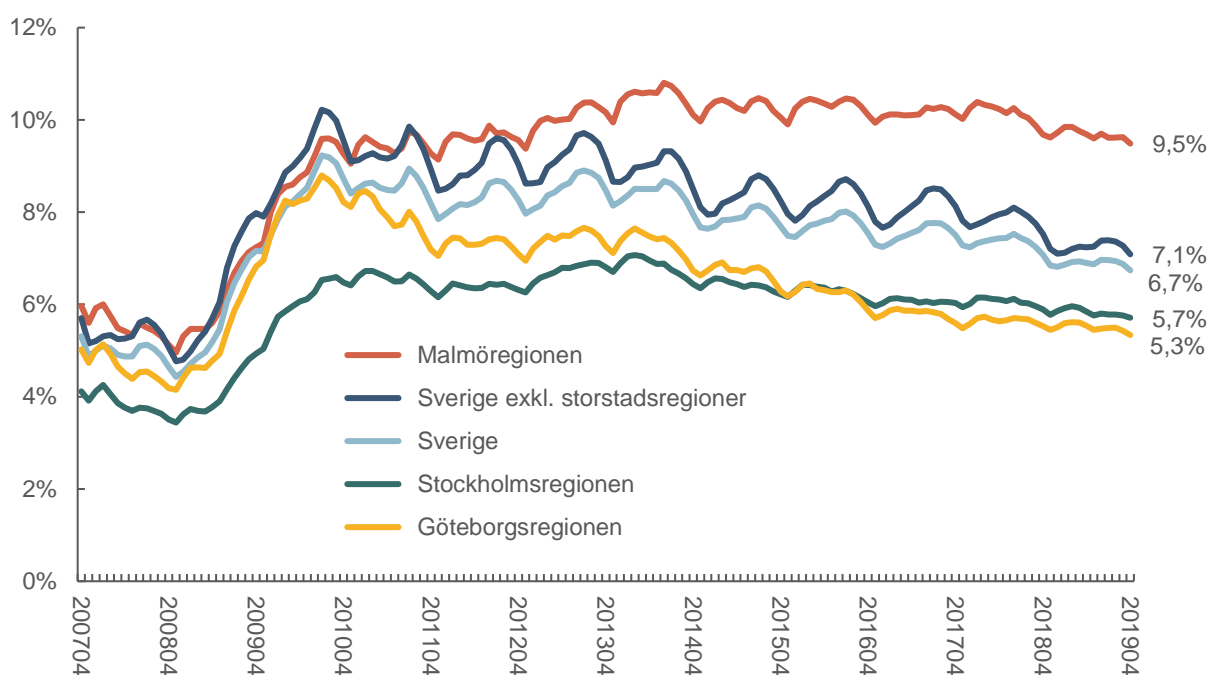

Källa: SCB

Arbetslösheten

Arbetslösheten fortsätter att minska i Göteborgsregionen och är alltså lägst bland storstadsregionerna. I april 2019 var arbetslösheten 5,3 procent i Göteborgsregionen (-0,2%-enheter på årsbasis). Cirka 27 900 personer var öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska program under april månad. I Stockholmsregionen var arbetslösheten 5,7 procent (-0,2%-enheter på årsbasis) och i Malmöregionen uppmättes arbetslösheten till 9,5 procent (-0,2%-enheter på årsbasis). I Sverige stannade arbetslösheten vid 6,7 procent (-0,4%-enheter på årsbasis).

Arbetslösheten bland utrikes födda i Göteborgsregionen minskar kraftigare än totalt sett. I april 2019 uppmättes arbetslösheten bland unga utrikes födda till 18,5 procent, vilket på ett års sikt är en minskning med 2,8 procentenheter (för Sverige är motsvarande arbetslöshet 23,2%). Trots denna kraftiga minskning så är fortfarande nästan var femte utrikes född ungdom i arbetskraften utan arbete. Sett till hela gruppen utrikes födda så stannar arbetslösheten på 14,6 procent (för Sverige är motsvarande arbetslöshet 18,8%). Arbetslösheten minskar bland regionens utrikes födda och det visar att de åtgärder som görs går i rätt riktning, dock medger den fortsatt höga nivån på arbetslösheten att fler rejäla insatser behövs för att ytterligare förbättra gruppens chanser till ett inträde på arbetsmarknaden. Detta blir särskilt viktigt när konjunkturen vänder neråt.

FIGUR 5 ÖPPET ARBETSLÖSA SAMT I ARBETSMARKNADSPOLITISKA PROGRAM - PROCENT AV ARBETSKRAFTEN 16-64 ÅR

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB

Varseltalen för den senaste perioden ligger fortsatt under medianen för 2000-talet på 314 varsel per månad i Göteborgsregionen. Under årets fyra första månader annonserades i genomsnitt 286 varsel per månad. Jämfört med samma period ett år bakåt i tiden innebär det en ökning på 26 procent. Inga större varsel av anställda har annonserats i Göteborgsregionens näringsliv under inledningen av 2019. Volvo Cars har dock annonserat att företaget infört ett anställningsstopp och att man framåt kommer att minska antalet konsulter med 500, de flesta i Sverige. Anledningen till Volvo Cars inbromsning är att företaget nu går in i en marknadsfas med sämre efterfrågan, vilket innebär att företaget måste se över kostnadsstrukturen. Inom offentlig sektor har Arbetsförmedlingen flaggat för ett större kommande varsel, dock är det ännu oklart hur detta slår mot jobb i Göteborgsregionen.

2.2 KONTORS- OCH BOSTADSMARKNADEN

Kontorsmarknaden

Under 2019 års första kvartal ses vakansgraden för kontor i Göteborg för första gången på ett bra tag öka något, men nivån är fortsatt historiskt sett låg. Under första kvartalet 2019 noterade Göteborg 4 procent ledig yta för kontor (+0,4%-enheter på årsbasis). Under helåret 2018 har cirka 18 000 m² kontorsyta färdigställts. Dock är en större del av den tillförda kontorsytan redan uthyrd. Drygt 91 000 m² är under produktion för färdigställande 2019-2021, mestadels i centrala Göteborg, men även i Norra Älvstranden, Mölndal och Östra Göteborg. Ytterligare 110 000 m² väntas färdigställas under 2022 i CBD, Norra Älvstranden och Övriga Innerstaden. På ett års sikt ökar kontorshyror i CBD och Norra Älvstranden, medan hyresnivån i resterande delområden ligger på en konstant nivå.

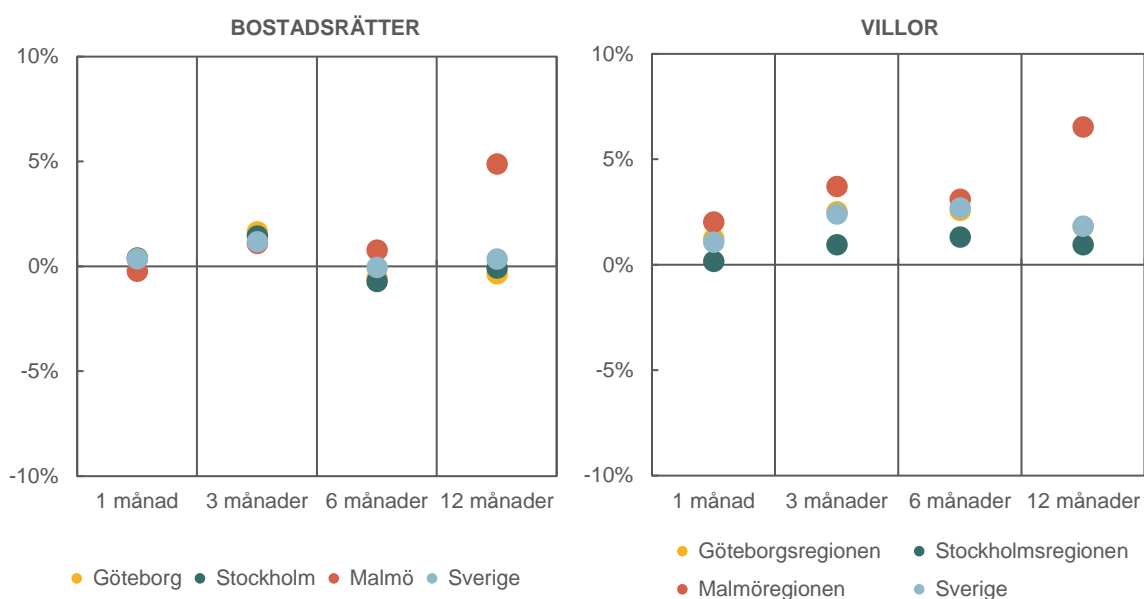
Bostadsmarknaden

Historiskt sett har folkökningen i Göteborgsregionen vuxit betydligt snabbare än vad bostadsbeståndet i regionen vuxit. Denna utveckling har skapat en stor belastning på det existerande bostadsutbudet i regionen, såsom högre bostadspriser, trångboddhet, trögrörlighet i flyttningar mellan bostäder och inträngningseffekter. Om vi tar hänsyn till hur hushållens vuxit under perioden 1995-2018 visar en

aggregering av statistiken att det har byggts cirka 28 000 bostäder för lite sedan 1995. Utav detta underskott visar det sig att enbart Göteborgs Stad byggt 21 000 bostäder för lite, när färdigställandet av bostäder sätts i relation till hushållstaktens ökning.

Enligt Valueguards aprilsammanställning har bostadsrättspriserna återhämtat sig på årsbasis och sett på något kortare sikt har priserna på bostadsrätter till och med ökat något. I april 2019 minskade priserna på bostadsrätter i Göteborg (-0,4% på årsbasis) och Stockholm (-0,1% på årsbasis), medan motsvarande i Malmö ökade kraftigare (+4,9% på årsbasis). På något kortare sikt, 1-3 månader, ökar bostadsrättspriserna i alla storstadskommuner. När det gäller huspriser ser situationen någorlunda lik ut, dock är prisökningen klart starkare på husmarknaden. Starkast prisstegring sker i Malmöregionen (+6,5% på årsbasis), medan motsvarande ökning i Göteborgsregionen (+1,8% på årsbasis) och i Stockholmsregionen (+1,0% på årsbasis) var något blygsammare. Ser vi på utvecklingen 1-3 månader tillbaka i tid så ökar huspriserna som mest i Malmöregionen som tätt följs Göteborgsregionen. Utvecklingen i Stockholmsregionen visar på en svagt uppåtgående trend.

FIGUR 6 PRISUTVECKLING PÅ BOSTADSRÄTTER OCH VILLOR, APRIL JÄMFÖRT 1, 3, 6 OCH 12 MÅNADER BAKÅT I TIDEN

Källa: Valueguard

Totalt påbörjades byggnationen av cirka 2 550 bostäder i Göteborgsregionen under första kvartalet 2019. Jämfört med samma period året innan (då det påbörjades byggnation av 2 350 bostäder) motsvarar detta en ökning av bostadsbyggandet på cirka 8 procent.

90 procent av den påbörjade byggnationen (cirka 2 300 bostäder) var i form av flerbostadshus. Av dessa flerbostadshus stod Göteborg för nära tre fjärdedelar, medan Kungälv och Kungsbacka stod för vardera 11 procent. Om vi bryter ner den påbörjade byggnationen av flerbostadshus i Göteborg efter bostadstyp ser vi att den till större del består av hyresrätter (52%), men också bostadsrätter (48%).

Trots att avslutspriserna stabiliserats något på senare tid ser vi tydliga signaler på att försäljningen av bostadsrätter går fortsatt trögt, framförallt i nyproduktionen. Enligt den senaste statistiken syns nu en viss försiktighet bostadsbyggandet och under årets första kvartal ses dock en mindre ökning. Behovet är fortsatt stort och produktionen av hyresrätter verkar fortsätta.

3 OMVÄRLDENS PÅVERKAN

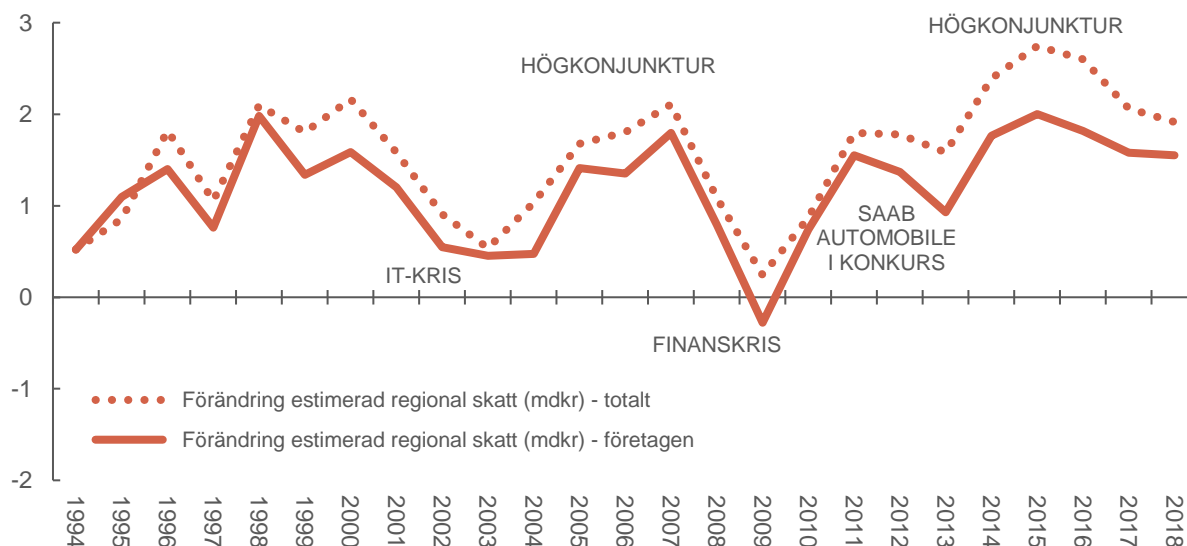
Ett viktigt mått för hur Göteborgsregionen påverkas av omvärdens svängningar finner vi i att följa hur lönesumman utvecklas när sysselsättningen minskar i samband med lågkonjunktur eller ökar när högkonjunkturen tar fart. Sysselsättningstillväxten har en direkt koppling till hur lönesumman krymper eller växer, vilket i tur påverkar de skattebetalningar som görs till den regionala ekonomin.

År 2018 var den totala nettoutbetalningen av lön i Göteborgsregionen drygt 197 miljarder kronor, varav Göteborg stod för drygt 107 miljarder. Företagens bidrag till lönesumman 2018 var cirka 143 miljarder (Göteborg cirka 75 mdkr). Företagen står för nära tre fjärdedelar av lönesumman och har därmed en stor betydelse för hur Göteborgsregionen och framförallt Göteborg står sig i konjunkturen och hur dess skattebetalningar har påverkats historiskt och hur de påverkas i nutid och framåt.

För att kunna estimerar hur mycket skatt som kommer in till den regionala ekonomin har vi utgått från ett räkneexempel. Göteborgsregionens 13 kommuner har olika skattesatser, vilka också rör på sig över tid. Några år är skatten högre, andra år lägre. I vårt räkneexempel har vi utgått från 2018 års skattesatser för kommun och landsting och viktat dessa efter kommunernas andel av befolkningen 16 år och uppåt. För 2018 hamnar en sådan viktad skattesats för Göteborgsregionen på 32,52 procent. I vårt räkneexempel slätar vi ut skatten (som nedan kallas 'regional skatt') över hela perioden 1993 till 2018.

Om vi studerar Göteborgsregionens utveckling från 1994 och framåt och mäter hur den regionala skatten förändras över tid kan vi se hur olika konjunkturcykler slår mot regionen. En direkt observation är att den regionala skatten som genereras från företagens lönesumma har en klart kraftigare magnitud än motsvarande för total lönesumma (där den offentliga sektorn ingår) när svängningarna i den globala ekonomin har varit negativa. Till exempel, mellan 2008 och 2009 minskade den regionala skatten från företagen i Göteborgsregionen med cirka 0,3 miljarder kronor. I Göteborg såg företagen en ännu kraftigare minskning och då den regionala skatten minskade med cirka 0,4 miljarder kronor. Om konjunkturcyklerna däremot är av positiv karaktär (likt 2005-2007 och 2015-2018) gynnas företagen gott och väl, men även offentlig sektor gynnas då effekterna spiller över i form av ökad sysselsättning inom den offentliga apparaten och därmed sker en kraftigare förändring i regional skattebetalning. Mellan 2015 och 2018 ökade den regionala skatten i Göteborgsregionen med hela 9,3 miljarder kronor totalt sett (Göteborg 5 mdkr), varav cirka 7 miljarder av ökningen kom från företagen (Göteborg 4,8 mdkr).

FIGUR 7 RÄKNEEXEMPEL PÅ FÖRÄNDRING I GÖTEBORGSREGIONENS ESTIMERADE SKATT (I MDKR) FRÅN TOTAL LÖNESUMMA OCH FÖRETAGENS LÖNESUMMA, 1994-2018

Källa: SCB, bearbetat av BRG

Not: Avser viktad skattesats för Göteborgsregionen som är baserad på kommunernas andel av befolkningen 16 år och uppåt. Regional skatt i detta räkneexempel avser både kommun och landsting och viktas till 32,52%. Ett antagande som gjorts för räkneexemplet är att den regionala skatten om 32,52% gäller under hela perioden 1993 till 2018.

4 ANALYS AV TIDIGARE KONJUNKTURER

Genom att studera hur tidigare lågkonjunkturer har påverkat Sverige och Göteborgsregionen kan vi få en uppfattning om hur olika kriser påverkar oss regionalt. Nedan har vi analyserat hur tre större konjunkturedgångar och två konjunkturuppgångar påverkat Göteborgsregionen. Dessa kan användas som referens för att bättre förstå hur en eventuellt kommande sättning kan påverka Göteborgsregionen denna gång.

4.1 ANALYS AV TIDIGARE LÅGKONJUNKTURER

90-tals krisen - Systemskiftet då 625 000 jobb försvann

90-talskrisen var en djup kris som i spåren av ökad globalisering och friare kapitalrörelser ledde fram till ett omfattande systemskifte i svensk ekonomi med bland annat rörlig växelkurs och inflationsmål. Den direkta krisen slog hårt mot bank, finans och fastigheter, men spreds till hela ekonomin och resulterade i negativ BNP-tillväxt under tre år. Mellan 1989 och 1993 försvann ca 625 000 jobb i Sverige och det dröjde ända till in på 2000-talets mitt innan antalet sysselsatta var tillbaka på samma nivå som 1989. Göteborgsregionen drabbades lika hårt som riket och här försvann cirka 60 000 mellan 1989 och 1993 och lönesumman i regionen minskade med 12 procent i reala termer. 41 000 av jobben som försvann i regionen fanns i Göteborgs stad. Jobbtillväxten gick dock snabbare i storstäderna och strax innan millennieskiftet hade de förlorade jobben återkommit i Göteborgsregionen. 90-tals krisen är exempel på en mycket svår och långdragen lågkonjunktur med stora effekter på realekonomin.

TABELL 2 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB OCH SVERIGES BNP-TILLVÄXT 1989-1993

Period	Förändring i jobb		Real BNP-tillväxt (i %) Sverige	Real BRP-tillväxt (i %) Göteborgsregionen
	Sverige	Göteborgsregionen		
1989				
1990	-7 315	-2 640	0,8 %	NA
1991	-168 783	-17 173	-1,0 %	NA
1992	-251 740	-22 838	-1,0 %	NA
1993	-197 226	-17 681	-1,8 %	NA
1989-1993	-625 064	-60 332	-3,0 %	NA

Källa: SCB

IT-bubblan 2000 – en branschrelaterad konjunkturedgång

I början av 2000 talet uppstod en övervärdering av en rad bolag kopplade till IT och telekom vilket tillsammans med terrorattentatet mot World Trade Center utlöste nästa lågkonjunktur. Denna nedgång blev dock inte lika stark som 90-tals krisen. BNP-tillväxten sjönk från 4,7 procent år 2000 till 1,6 procent år 2001. Under 2003 försvann drygt 50 000 jobb i Sverige. Göteborgsregionens ekonomi drabbades inte lika hårt denna gång, främst på grund av att IT- och telekomsektorn var mindre här. Endast 3 000 jobb försvann i regionen och redan året efter hade fallet hämtats igen. Exportvärdet som genererades i regionen 2001 (+5,7 mdkr), försvann kvickt 2002 (-5,9 mdkr), men hämtades snabbt tillbaka under 2003 (+13,8 mdkr). Därmed blev den totala effekten på Göteborgsregionens export inte så stark över IT-krisens skede. För riket som helhet dröjde det däremot cirka två år innan antalet jobb var tillbaka på samma nivå innan IT-krisens början.

TABELL 3 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2000-2003

Period	Förändring i jobb		Real BNP-tillväxt (i %) Sverige	Real BRP-tillväxt (i %) Göteborgsregionen
	Sverige	Göteborgsregionen		
2000				
2001	39 209	8 423	1,6 %	5,0 %
2002	44 619	8 707	2,1 %	-0,8 %
2003	-52 740	-2 799	2,4 %	7,7 %
2000-2003	31 088	14 331	6,1 %	12,1 %

Källa: SCB

Finanskrisen – mer djupgående branschrelaterad konjunktunedgång

Finanskrisen var en global kris som anses vara en av de värsta under sedan 1900-talets början. Den växte fram först i USA där kreditförlusterna på småhuslån ökade snabbt för bankerna. En av orsakerna var hanteringen av så kallade subprimelån, dvs. lån med sämre säkerhet. Dessa såldes vidare i en komplex kedja vilket resulterade i osäkerhet kring vem som satt med den största risken. Finansmarknaden är helt central för hela världsekonomin så när likviditeten ströps och tillgångspriser föll fick många banker och länder stora problem.

För kapitalintensiva branscher som fordonsindustrin med flera försvann efterfrågan över en natt. Eftereffekterna på Göteborgsregionens exportintensiva näringsliv var brutala och under 2008 och 2009 minskade exporten reellt till ett värde motsvarande 57,5 mdkr. I Göteborgsregionen sköt varslen i höjden i oktober 2008 efter att Volvo lastvagnar lagt ett större varsel. Det spred sig dock till fler sektorer ganska snabbt. På ett år försvann drygt 14 000 jobb i Göteborgsregionen, varav drygt 6 000 jobb enbart i Göteborgs stad. Tabeller B1 och B2 i Bilagan redovisar utvecklingen i grovt definierade branscher för Göteborgsregionen. Sett till de branscher som förlorade flest jobb i regionen mellan 2008 och 2009 återfinns tillverknings- och utvinningsindustrin (-6 000 jobb), företagstjänster (-2 500 jobb), handel (-2 000 jobb) och transport (-1 700 jobb), samt byggindustrin (-1 000 jobb) och information och kommunikation (-1 000 jobb). Återhämtningen gick dock snabbt inom byggindustrin som redan 2010 var tillbaka på samma nivå som innan finanskrisen. Återhämtningen gick även snabbt inom företagstjänster, handel och information och kommunikation, där branscherna låg på betydligt högre nivåer än jämfört med 2008. Tillverkning och utvinning, samt transport har inte nått de nivåer som de båda sektorerna hade innan finanskrisen. Dock har vi en god uppfattning om att en stor del av tillverkningsindustrins och transportsektorns jobbtillväxt hamnat under andra branschskoder, såsom kunskapsintensiva tjänster, vilka ligger inom företagstjänster. Detta förklarar också den starka jobbtillväxten som vi sett inom företagstjänster den senaste perioden.

I takt med att centralbankerna sänkt räntorna till nära noll stabiliserades ekonomin sakta. För Göteborgsregionens del vände utvecklingen upp 2010 och i början av 2011 var antalet jobb totalt sett tillbaka på samma nivå som innan krisen.

TABELL 4 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2007-2012

Period	Förändring i jobb		Real BNP-tillväxt (i %) Sverige	Real BRP-tillväxt (i %) Göteborgsregionen
	Sverige	Göteborgsregionen		
2007				
2008	16 230	4 310	-0,6 %	-2,2 %
2009	-126 046	-14 113	-5,2 %	-4,1 %
2010	111 977	12 529	6,0 %	6,8 %
2011	112 880	13 426	2,7 %	1,0 %
2012	61 900	9 313	-0,3 %	8,9 %
2007-2012	176 941	25 465	2,3 %	10,2 %

Källa: SCB

4.2 ANALYS AV TIDIGARE HÖGKONJUNKTURER

En kortfattad avstickare här behandlar även hur Göteborgsregionen påverkas när den globala och inhemska marknaden befinner sig i en period med rådande högkonjunktur. I detta fall målar vi upp två scenarion, ett av medelstark karaktär (2005-2007) och det andra av stark karaktär (2015-2018).

Högkonjunkturen 2005 – lugnet före stormen

Under 2000-talet har regionens näringsliv upplevt två perioder av högkonjunktur. Den första högkonjunkturen började under slutet på 2005. Effekterna på sysselsatta och BRP under denna högkonjunktur visade på stark tillväxt. Jobbtillskottet i Sverige var drygt 228 000, varav cirka 13 procent kunde hänfördes till Göteborgsregionen. Under 2005 och 2006 låg Göteborgsregionens reala tillväxttakt i BRP klart högre än Sveriges BNP-tillväxt. Det samlade värdet för produktionen av varor och tjänster i regionen steg med hela 50 miljarder kronor reallt. En stor bidragande kraft till det goda läget var en stark global marknad. Exportvärdet ökade med hela 21 miljarder kronor mellan 2005 och 2007. Perioden visade på god tillväxt och ett välmående näringsliv, men det goda konjunkturläget fick ett abrupt slut framåt slutet på 2007

TABELL 5 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2004-2007

Period	Förändring i jobb		Real BNP-tillväxt (i %) Sverige	Real BRP-tillväxt (i %) Göteborgsregionen
	Sverige	Göteborgsregionen		
2004				
2005	12 567	3 980	2,8 %	5,3 %
2006	105 704	11 543	4,7 %	5,9 %
2007	109 791	13 276	3,4 %	3,3 %
2004-2007	228 062	28 799	11,3 %	15,1 %

Källa: SCB

Högtrycket 2015 – året då regionens arbetslöshet plötsligt var lägst bland storstadsregionerna

Inte förrän 2015 började den ekonomiska tillväxten i Göteborgsregionen återigen att ta fart efter flera års normalläge på tillväxten. Men innan dess skedde en kortare inbromsning 2011 och 2012 i och med att SAAB Automobile i Trollhättan försattes i konkurs. Läget stabiliserades dock redan under 2013 och framåt vårkanten 2015 gick Göteborgsregionens näringsliv för full maskin. Under perioden 2015-2018 var jobbtillväxten i Sverige drygt 341 000. Göteborgsregionen stod för strax över 16 procent av Sveriges jobbtillväxt och drygt 55 000 fler personer hade sysselsättning. Den globala tillväxten var stark och det samlade exportvärdet från regionens näringsliv ökade med hela 75 miljarder kronor reallt under perioden. Samtidigt låg även Sveriges ekonomi i en stark tillväxtfas med ökande inhemsk konsumtion och kraftig befolkningstillväxt. Läget i Göteborgsregionen stärktes så pass att arbetsmarknaden för första gången visade på en lägre arbetslöshet än i Stockholmsregionen. Detta skedde i mars 2015 och har stått sig ända in på det första kvartalet 2019. Även BRP-tillväxten i Göteborgsregionen har växt starkt under perioden, detta trots att BRP-uppskattningarna för både 2017 och 2018 varit blyga. BRP-tillväxten landar nämligen på en real ökning på närmare 17 procent reallt, vilket motsvarar en ökning på cirka 79 miljarder kronor.

Dock ses nu indikationer på att högkonjunkturen vid början av 2019 har planats ut allt mer och frågan som kvarstår är: när återgår Göteborgs regionala ekonomi till ett normalläge?

TABELL 6 FÖRÄNDRING I ANTAL JOBB, SAMT I BNP- OCH BRP-TILLVÄXT 2014-2018

Period	Förändring i jobb		Real BNP-tillväxt (i %) Sverige	Real BRP-tillväxt (i %) Göteborgsregionen
	Sverige	Göteborgsregionen		
2014				
2015	78 031	14 000	4,5 %	8,8 %
2016	102 980	15 174	2,7 %	3,8 %
2017 *	86 568	12 598	2,1 %	1,9 %
2018 **	73 723	13 789	2,3 %	1,8 %
2014-2018	341 302	55 561	12,1 %	16,9 %

Källa: SCB

* BRP uppskattat för 2017 och 2018

** Sysselsatt dagbefolkning uppskattad för 2018 via AKU.

4.3 TÄNKBARA EFFEKTER AV EN AVMATTNING 2019

Ovan har vi beskrivit hur Göteborgsregionen har påverkats av olika låg- och högkonjunkturer historiskt. De tre olika lågkonjunkturer vi gått igenom har haft olika bakgrunder och därmed olika stor påverkan på Göteborgsregionen. Det är naturligtvis mycket svårt att säga hur den avmattning som de flesta analytiker nu varnar för kommer påverka Göteborgsregionen. I tabellen nedan har vi sammanfattat hur sysselsättning och arbetslöshet i Göteborgsregionen har påverkats vid olika nivåer på BNP-tillväxt. År med negativ BNP-tillväxt har i genomsnitt resulterat i att antal sysselsatta i Göteborgsregionen minskat 0,1 procent innevarande år och att arbetslösheten har ökat med 0,7 procentenheter nästkommande år.

TABELL 7 JOBBTILLVÄXT OCH FÖRÄNDRING I ARBETSLÖSHET I GÖTEBORGSREGIONEN SEDAN 2000

Typ av period	Jobbtillväxt (i procent)	Förändring i arbetslöshet året efter (i procentenheter)
År med positiv BNP-tillväxt, men över trend	2,5 %	-0,3 %-enheter
År med positiv BNP-tillväxt, men under trend	1,6 %	-0,1 %-enheter
År med negativ BNP-tillväxt	-0,1 %	0,7 %-enheter
Genomsnitt 2000-2018	1,9 %	-0,1 %-enheter

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Om avmattningen 2019 stannar vid en generell BNP-tillväxt på 1,4 % kan vi förvänta oss begränsade effekter lokalt, men om avmattningen blir kraftigare eller särskilt drabbar exportindustrin (till exempel på grund av en eskalerande handelskonflikt mellan USA och Kina) kan vi få något större effekter lokalt. Inte minst mot bakgrund av att vi kommer från en hög nivå i kapacitetsutnyttjandet, vilket gör att vi kan anta att det finns en viss inbyggd fallhöjd. I det följande kapitlet gör vi en djupare analys hur nedgång i olika branscher kan påverka Göteborgsregionen.

5 MULTIPLIKATORANALYS

Hur förändras den regionala ekonomin när en sektor växer eller krymper?

Detta avsnitt behandlar förändringar i sektorer baserat på multiplikatoranalys. Med andra ord mäter vi den uppskattade effekten på ytterligare jobb som följer när en sektor växer eller krymper. Ett rimligt antagande är att utgå från att en viss sektor anställer eller varslar 100 personer. Utifrån denna händelse använder vi regionala multiplikatorer för att estimerar vad den ytterligare effekten på sysselsättning blir över 90 grovt indelade sektorer, inklusive den sektorn som berörs av anställning eller varsel. Tabell 8 redovisar multiplikatorer för de 10 största sektorerna efter antal sysselsatta i Göteborgsregionen år 2017. För jämförelse redovisas även multiplikatorer för motsvarande sektorer nationellt.

Storleksmässigt är vård och omsorg den största sektorn i Göteborgsregionen, följt av företagstjänster och handel där den senare utgörs av både partihandeln och detaljhandeln. Cirka två femtedelar av tillverkningsindustrin har sysselsättning inom fordonsindustrin. Sett till hur stor andel sysselsatta Göteborgsregionen har av Sverige framgår det att mer än en tredjedel av landets sysselsatta inom fordonsindustrin finns i Göteborgsregionen. Även sektorer som företagstjänster, transport, information och kommunikation, samt hela tillverkningsindustrin visar på något högre koncentrationer av rikets total. Multiplikatorn avslöjar en rad olika dimensioner, däribland relationen mellan leverantör och producent, dvs. värdekedjans röda tråd och hur nya jobb inom en viss sektor skapar ytterligare nya jobb i ekonomin. Som ett exempel kan vi se att sektorerna vård och omsorg, utbildning och offentlig förvaltning har lägre multiplikatorer, vilket beror på att sektorerna har en mindre värdekedja. Å andra sidan så har tillverknings- och fordonsindustrin, som är underleverantörstunga, de högsta multiplikatorerna och de största värdekedjorna.

TABELL 8 MULTIPLIKATORER FÖR GÖTEBORGSREGIONENS 10 STÖRSTA SEKTORER EFTER SYSSELSATT DAGBEFOLKNING, 2017

Sektor	Direkt sysselsatta	Göteborgsregionen Andel av Sverige	Multiplikator	Sverige Multiplikator
Vård och omsorg	78 991	10 %	1,05	1,37
Företagstjänster	78 232	13 %	1,47	2,19
Handel	67 334	11 %	1,17	1,77
Tillverkning och utvinning	64 783	12 %	1,57	2,97
varav fordonsindustri	24 955	36 %	1,84	3,44
Utbildning	55 082	10 %	1,08	1,41
Byggverksamhet	35 354	10 %	1,26	1,99
Transport	28 484	12 %	1,35	2,07
Offentlig förvaltning	27 929	10 %	1,14	1,64
Information och kommunikation	25 123	12 %	1,36	2,39
Kulturella och personliga tjänster	22 237	10 %	1,20	1,77

Källa: SCB, Business Region Göteborg och Västra Götalandsregionen

Not: Tabellen är sorterad efter sektor med flest antal sysselsatta.

Vad innebär det då om en viss sektor växer eller krymper i antal sysselsatta och vilka effekter skapar en sådan förändring på den nationella och regionala ekonomin? Om vi utgår från de två extremerna ovan, dvs. vård och omsorg samt fordonsindustrin, samt sektorer som i nuläget befinner sig i en stark konjunktur såsom IT-tjänster, byggindustrin och kemiindustrin så kan vi räkna på några exempel.

Tabell 9 visar vad effekten blir på ytterligare sysselsatta om en sektor växer eller krymper med 100 sysselsatta. Den klart starkaste spilleffekten på sysselsättning finns inom tillverkningsindustrin, framförallt inom fordonsindustrin där en sysselsatt påverkar ytterligare nära 2,5 sysselsatta nationellt. Låt oss säga att fordonsindustrin minskar med 100 sysselsatta. I ytterligare led förloras då hela 244 jobb nationellt och drygt en tredjedel av dessa, dvs. 84 jobb, återfinns i Göteborgs regionala ekonomi.²

Om vi skulle få en lågkonjunktur som slår hårdare mot branscher med hög multiplikator så kommer Göteborg att drabbas hårdare. En sak att ha i åtanke är att dessa sysselsättningseffekter även kan gå i motsatt riktning. Om någon av de redovisade sektorerna i Göteborgsregionen istället tog ett beslut om att varsla 100 sysselsatta personer skulle den ytterligare effekten på sysselsättning minska med motsvarande siffror. Två andra sektorer med hög multiplikator är företagstjänster och transport. Förändringar som påverkar dessa två negativt ger relativt stora negativa effekter på övriga ekonomin.

TABELL 9 YTTERLIGARE SYSSELSATTA SOM BERÖRS I DEN EGNA SEKTORN SAMT I ANDRA SEKTORER NÄR SEKTORN VÄXER (+) ELLER KRYMPER (-) MED 100 SYSSELSATTA

Sektor	Växer / krymper i antal sysselsatta	Göteborgsregionen ytterligare jobb som berörs	Sverige (region ingår här) ytterligare jobb som berörs
Vård och omsorg	±100	±5	±37
Företagstjänster	±100	±47	±119
Handel	±100	±17	±77
Tillverkningsindustri	±100	±57	±197
varav fordonsindustri	±100	±84	±244
Utbildning	±100	±8	±41
Byggindustri	±100	±26	±99
Transport	±100	±35	±107
Offentlig förvaltning	±100	±14	±64
Information & kommunikation	±100	±36	±139
Kulturella och personliga tjänster	±100	±20	±77

Källa: SCB, Business Region Göteborg och Västra Götalandsregionen

Tabell B3 i Bilagan redovisar effekten av finanskrisen på en finare nivå än de grovt definierade sektorerna som redovisas i Tabell 9. Här bryter vi ut de 15 största branscherna (efter sysselsättning) i privat sektor och studerar med hjälp av branschernas multiplikatorer hur finanskrisen 2008-2009 påverkade branscherna, både direkt och indirekt.

² Tabell 9 redovisar nettoeffekten, dvs. antalet ytterligare jobb som skapas utöver de 100 jobb som tillkommer eller försvinner. För 100 nya jobb inom vård och omsorg är den ytterligare effekten på sysselsatta över 90 grovt definierade sektorer uträknad enligt följande:

$$(+100 \times 1,37) - (+100) = +37, \text{ dvs. } 37 \text{ ytterligare jobb tillkommer i den nationella ekonomin.}$$

$$(+100 \times 1,05) - (+100) = +5, \text{ dvs. } 5 \text{ ytterligare jobb tillkommer i den regionala ekonomin.}$$

Observera att de ytterligare antal jobben som berörs för regionen är en delmängd av jobben som berörs i den nationella ekonomin. De 5 ytterligare jobben som berörs i ovan exempel ingår alltså i de 37 ytterligare jobben som berörs i den nationella ekonomin. Om sektorn vård och omsorg istället krymper genom att 100 jobb varslas är den ytterligare effekten på sysselsatta över 90 sektorer följande:

$$(-100 \times 1,37) - (-100) = -37, \text{ dvs. } 37 \text{ ytterligare jobb försvinner i den nationella ekonomin.}$$

$$(-100 \times 1,05) - (-100) = -5, \text{ dvs. } 5 \text{ ytterligare jobb försvinner i den regionala ekonomin.}$$

6 RISKER KOPPLAT TILL STRUKTUROMVANDLING

Med strukturomvandling menar vi vanligtvis en kontinuerligt pågående process som förändrar och utvecklar en bransch eller ekonomi. Ofta sker det genom att man blir effektivare och nya innovationer implementeras, vilket sätter press på företag med gammal teknik. Generellt pratar man idag ofta om digitalisering som en stor omvälvande trend som förändrar förutsättningarna för många företag, till exempel genom AI, automatisering etc. När omvandlingen går riktigt fort så att förutsättningarna för en viss bransch förändras fundamentalt på kort tid så talar man ofta om en disruptiv utveckling. Två branscher där utvecklingen går lite fortare just nu är detaljhandeln och fordonsindustrin. Förändringarna i dessa branscher kan få stor påverkan regionalt och om de sammanfaller med en allmän konjunkturedgång kan de bli betydande.

Detaljhandeln

Detaljhandeln står sedan en tid tillbaka inför en relativt snabb strukturomvandling som en följd av ökad konkurrens från e-handeln. Längst har utvecklingen kommit inom sällanköpshandeln. Där stod nätet för hela tillväxten under 2018. Men även övriga detaljhandeln påverkas av näthandeln. Från olika håll rapporteras det om vikande lönsamhet inom detaljhandeln.

Omsättningsmässigt är detaljhandeln den sjätte största branschen i Göteborgsregionen med drygt 66 miljarder kronor i omsättning. Ser vi istället till antal sysselsatta är detaljhandeln än viktigare då den med sina cirka 30 000 sysselsatta är Göteborgsregionens andra största arbetsgivare i den privata sektorn. Utvecklingen de senaste två åren visar att detaljhandeln i Göteborgsregionen går bättre än vad som förutspåts. Detaljhandeln står dock inför stora omställningar framåt för att möta den kraftigt ökade konkurrensen från e-handeln. Även kommande räntehöjningar, vars följd effekt är en krympt köpkraft hos inhemska konsumenter, kan påverka branschens totala omsättning framåt. På lite sikt kan det leda till färre jobb inom handeln. Med hjälp av våra multiplikatorer i Tabell 8 och 9 så kan vi uppskatta följande effekter: om antalet jobb inom handeln minskar med 1 000 så försvinner ytterligare cirka 170 jobb i regionen samt ytterligare cirka 600 jobb utanför regionen (men inom Sverige). Total effekt blir alltså att det försvinner cirka 1 800 jobb.

Samtidigt kommer då en del av dessa jobb att kunna ersättas av e-handel och logistik. Om Göteborg förmår att erbjuda, genom en proaktiv markstrategi, tillväxtmöjligheter för den typen av företag kan vi till viss del kompensera för de jobb som eventuellt försvinner.

Fordonsindustrin

Fordonsindustrin står för en betydande del av Göteborgsregionens näringsliv. Samtidigt som utvecklingen varit mycket stark under flera år står nu branschen inför stora utmaningar när det gäller digitalisering och övergång mot elektrifiering. Detta kräver stora satsningar på innovation och omställning av både kompetens och produktionsapparaten, samtidigt som företagen behöver ha god lönsamhet för stunden. En sättning av konjunkturen som slår mot fordonsindustrin kommer därför mycket olägligt, vilket måste beaktas i en riskanalys som denna. Fordonsindustrin är tätt sammanknuten med många andra branscher och har därför en hög multiplikator. Om 1 000 jobb försvinner inom fordonsindustrin kan ytterligare 840 jobb försvinna inom regionen och ytterligare upp mot 1 600 jobb utanför regionen (men inom Sverige). Den totala effekten för Sverige av en minskning med 1 000 anställda inom fordonsindustrin uppskattas alltså till nästan 3 500 förlorade jobb.

För Göteborgs stad är det centralt att vi ligger nära fordonsindustrin, bevakar utvecklingen och försöker hitta vägar som stödjer branschens utveckling och omställning.

BILAGA

SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR ÖVER TID

TABELL 10 SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR I GÖTEBORGSREGIONEN, PER BRANSCH, 2008-2017

Bransch (SNI 2007)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1 727	1 813	1 949	2 584	2 549	2 565	2 592	2 614	2 498	2 613
Tillverkning och utvinning	67 769	61 817	61 772	63 392	63 562	63 195	62 296	64 333	64 282	64 783
Energi och miljö	4 068	4 106	4 094	4 171	4 191	4 259	4 340	4 371	4 452	4 483
Byggverksamhet	28 427	27 461	28 713	30 108	30 616	30 908	31 329	32 699	34 273	35 354
Handel	63 452	61 475	63 245	63 952	64 337	64 672	65 251	65 416	66 379	67 334
Transport	28 717	26 991	27 398	28 296	28 197	28 000	27 753	27 878	28 034	28 484
Hotell och restaurang	14 624	14 952	15 834	16 107	17 231	18 149	18 797	18 570	19 081	19 184
Information och kommunikation	19 623	18 699	18 999	19 898	20 669	21 229	21 573	21 765	24 419	25 123
Finans och försäkring	7 258	6 999	6 973	6 947	6 911	6 977	7 046	7 222	7 453	7 657
Fastigheter	7 261	7 373	7 654	7 817	7 893	8 556	8 511	8 651	8 990	9 314
Företagstjänster	57 786	55 344	56 922	60 970	63 616	63 963	65 330	69 921	72 786	78 232
Offentlig förvaltning	21 733	21 268	22 034	22 911	23 328	23 877	24 297	24 718	25 879	27 929
Utbildning	43 834	43 288	46 695	47 434	48 432	49 481	50 698	51 692	53 547	55 082
Vård och omsorg	66 989	67 305	69 007	69 061	70 387	72 103	73 210	76 002	78 957	78 991
Kulturella och personliga tjänster	18 969	19 393	19 898	20 227	21 227	21 095	21 282	21 931	22 080	22 237
Okänt	3 536	3 376	3 002	3 740	3 782	4 218	4 309	4 831	4 678	3 586
Göteborgsregionen	455 773	441 660	454 189	467 615	476 928	483 247	488 614	502 614	517 788	530 386

Källa: SCB

TABELL 11 FÖRÄNDRING I SYSSELSATT DAGBEFOLKNING +16 ÅR I GÖTEBORGSREGIONEN, PER BRANSCH

Bransch (SNI 2007)	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Jordbruk, skogsbruk och fiske		86	136	635	-35	16	27	22	-116	115
Tillverkning och utvinning		-5 952	-45	1 620	170	-367	-899	2 037	-51	501
Energi och miljö		38	-12	77	20	68	81	31	81	31
Byggverksamhet		-966	1 252	1 395	508	292	421	1 370	1 574	1 081
Handel		-1 977	1 770	707	385	335	579	165	963	955
Transport		-1 726	407	898	-99	-197	-247	125	156	450
Hotell och restaurang		328	882	273	1 124	918	648	-227	511	103
Information och kommunikation		-924	300	899	771	560	344	192	2 654	704
Finans och försäkring		-259	-26	-26	-36	66	69	176	231	204
Fastigheter		112	281	163	76	663	-45	140	339	324
Företagstjänster		-2 442	1 578	4 048	2 646	347	1 367	4 591	2 865	5 446
Offentlig förvaltning		-465	766	877	417	549	420	421	1 161	2 050
Utbildning		-546	3 407	739	998	1 049	1 217	994	1 855	1 535
Vård och omsorg		316	1 702	54	1 326	1 716	1 107	2 792	2 955	34
Kulturella och personliga tjänster		424	505	329	1 000	-132	187	649	149	157
Okänt		-160	-374	738	42	436	91	522	-153	-1 092
Göteborgsregionen		-14 113	12 529	13 426	9 313	6 319	5 367	14 000	15 174	12 598

Källa: SCB

MULTIPLIKATORER FÖR DE STÖRSTA BRANSCHERNA

För att få en bättre verklighetsanpassning är vi ute efter en finare nivå på de grovt definierade sektorerna som redovisas i Tabell 9. Detta får vi genom att bryta ut de 15 största branscherna (efter sysselsättning) i privat sektor från de grovt definierade sektorerna i Tabell 9. Tabell B3 redovisar dessa branscher i termer av i) antal sysselsatta innan krisen tog fart (dvs. 2007), ii) en tid efter att krisen fått falla ut (dvs. 2008 och 2009), samt iii) den direkta effekten och multiplikatorns indirekta effekt. Totalt sett utgjorde de 15 största branscherna i den privata sektorn drygt 218 000 sysselsatta, vilket motsvarar cirka hälften av Göteborgsregionens alla sysselsatta år 2007. Vi ställer sedan utvecklingen i dessa branscher mot det verkliga utfallet för Göteborgsregionen som mellan 2008 och 2009 såg en minskning på 14 113 jobb.

Om vi enbart tittar på fordonsindustrin (lätta fordon och tunga fordon), så var antalet sysselsatta 22 472 år 2008. Mellan 2008 och 2009 minskade direkt antal sysselsatta inom fordonsindustrin till 18 660, dvs. en minskning av 3 812 sysselsatta.³ Med multiplikatorn kan vi även skatta antalet indirekta jobb som berördes när stora varsel tog fart inom fordonsindustrin. Antalet indirekta jobb som berördes mellan 2008 och 2009 i samband med fordonsindustrins varsel omfattade en minskning på 3 202 jobb. Det gör att den totala effekten för neddragningen i fordonsindustrin var drygt 7 000 färre jobb mellan 2008 och 2009. Andra sektorer som drabbades hårt med hög multiplikator var industrin för motorer och maskiner (-1 013 jobb totalt) och magasinering och godsterminaler (-514 jobb totalt). En mindre marknads-efterfrågan drabbade även sektorer som bygg, personalförmedling och alla delar av handeln. Tittar vi enbart på hur finanskrisen slog på fordonsindustrin och med multiplikatorn som hjälp ser vi att nedgången inom sektorn stod för hälften av den totala minskningen i Göteborgsregionen. Om vi istället räknar ihop nedgången i de kreditintensiva sektorerna så stod de för 87 procent av minskningen.

TABELL 12 DIREKT OCH INDIREKT FÖRÄNDRING I GÖTEBORGSREGIONENS 15 STÖRSTA BRANSCHER INOM DEN PRIVATA SEKTORN, 2008-2009

Bransch	Antal sysselsatta			Multiplikator Göteborgsregionen	Förändring 2008-2009		
	2007	2008	2009		Direkt	Indirekt	Total
Byggverksamhet*	27 545	28 262	27 290	1,26	-972	-253	-1 225
Partihandel	26 682	27 037	26 197	1,17	-840	-143	-983
Detaljhandel	26 462	26 925	26 191	1,17	-734	-125	-859
Fordonsindustri (lätta & tunga fordon)*	22 940	22 472	18 660	1,84	-3 812	-3 202	-7 014
Kulturella & personliga tjänster	18 350	18 721	19 160	1,20	439	88	527
Arkitekter & teknik konsulter	17 117	17 822	17 607	1,38	-215	-82	-297
IT- & datatjänstföretag*	14 340	14 892	14 270	1,42	-622	-259	-881
Restauranger, barer & pubar	10 534	11 114	11 291	1,18	177	32	209
Magasinering & godsterminaler*	9 204	9 310	9 024	1,80	-286	-228	-514
Övriga tjänsteföretag	8 581	10 474	10 057	1,13	-417	-53	-470
Personalförmedling	8 427	8 103	6 573	1,11	-1 530	-163	-1 693
Industri för motorer & maskiner*	8 202	8 384	7 750	1,60	-634	-379	-1 013
Fordonshandel	7 570	7 323	7 033	1,17	-290	-49	-339
Fastigheter	7 335	7 201	7 318	2,79	117	209	326
Företagsledning & organisation	5 002	4 913	4 996	1,31	83	26	109
Göteborgsregionen		455 773	441 660				-14 113
Fordonsindustrin: total förändring (direkt + indirekt) som andel av regionens totala förändring 2008-2009							50 %
*Kreditintensiv sektor total förändring (direkt + indirekt) som andel av regionens totala förändring 2008-2009⁴							87 %

Källa: SCB, BRG och Västra Götalandsregionen

Not: Tabellen är sorterad efter störst bransch inom privat sektor år 2007.

³ Notera att antalet sysselsatta inom fordonsindustrin redan började minska mellan 2007 och 2008, men att de kraftigaste minskningarna skedde mellan 2008 och 2009.

⁴ Beräkningen inkluderar personalförmedling, vilken antas ha majoriteten av den egentliga sysselsättningen hos industriföretagen.

MER FRÅN OSS

Ta gärna del av
Business Region Göteborgs andra rapporter
om Göteborgsregionens näringsliv på
www.businessregiongoteborg.se

Näringsliv och Tillväxt

Näringsliv och Tillväxt är en årsrapport som ger en djupgående analys om Göteborgsregionens näringsliv och de utmaningar som regionen står inför.

Konjunkturen

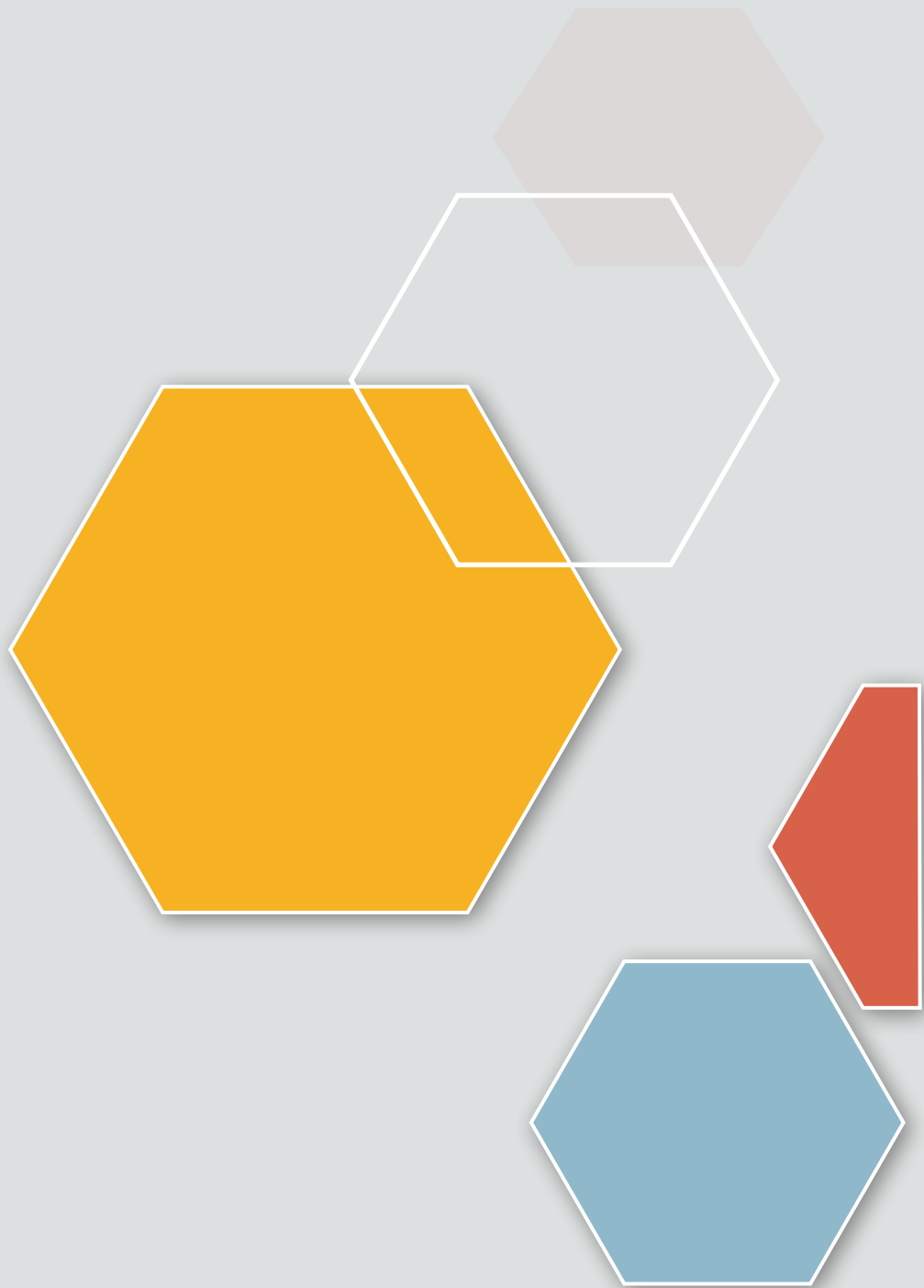
I Konjunkturen ges en sammanfattande bild på hur konjunkturläget i Göteborgsregionen står sig i omvärlden. Med kort eftersläpning redovisas flera av näringslivets nyckeltal, bland annat indikatorer kopplade till arbetsmarknaden. Publiceras kvartalsvis.

Företagande

Näringslivets företag i Göteborgsregionen står i fokus i denna rapport som ger en genomgång av de största företagen, utlandsägda företag, utrikeshandel samt nystartade företag.

Insikt - kommunal service

I syfte att förbättra företagsklimatet i Göteborgsregionen mäter BRG löpande hur nöjda företagen i Göteborgsregionens är med kommunernas service. Sex myndighetsområden utvärderas inom ett antal kvalitetsfaktorer relaterade till kommunalt arbete mot näringslivet.

BUSINESS REGION
GÖTEBORG

www.businessregiongoteborg.se
establishmentservices@businessregion.se

Business Region Göteborg AB, Box 111 19, 404 23 Göteborg
Besöksadress: Östra Hamngatan 5, Telefon: 031-367 61 00